

מבררת הברייתא: מניין לכל הקדמים של כל הקרבנות ששמוענינים מתן
 דם ליסוד – שצריך לשפוך את הדם הנשאר בכלי לאחר שזרק
 מתנותיו אל יסוד המזבח. משיבה הברייתא, תלמוד לומר, 'ודם
 זבחיך ישפך', מכאן שיש לשפוך את כל דם הזבח. ומאחר שנצרך
 הכתוב ללמדנו דין זה, קשה, איך אפשר ללמוד את הדין שבמתנה
 אחת הקרבן כשר.

מתרצת הגמרא: דין זה שצריך לשפוך את שיירי הדם ליסוד, נפקא
 ליה מדרבי – למדה הברייתא מדברי רבי, דתניא בברייתא, רבי
 אומר, כתוב בתורה בדין חטאת העוף 'יהיה מדם החטאת וגו'
 והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח' וגו' (ויקרא ה), שאין תלמוד
 לומר 'בדם' – לא היה צריך הכתוב לכתוב 'בדם' פעם שניה, שכבר
 הוזכר בתחילת הפסוק, ומה תלמוד לומר 'בדם' פעם נוספת,
 מבארת הברייתא, לפי שלא למדנו מן הכתוב, אלא לניתנין מתן
 ארבע מתנות כגון חטאת, שמוענין מתן דמים שיהיו נשפכים ליסוד
 המזבח, אולם שאר דמים של שאר הקרבנות, מנין שגם בהם צריכים
 לשפוך השיריים אל היסוד, תלמוד לומר, 'והנשאר בדם ימצה',
 שאין תלמוד לומר 'בדם', ומה תלמוד לומר 'בדם', למד הכתוב
 על כל הקדמים של כל הקרבנות שמוענין מתן דמים ליסוד. ומאחר
 שלמדים מתן דמים ליסוד מכתוב אחר, מיותר הכתוב 'ודם זבחיך
 ישפך' ללמד שאם נתן מתנה אחת הקרבן כשר.

מקשה הגמרא עוד: אפתי להכי הוא דאתא – עדיין יש לשאול,
 האם הכתוב 'ודם זבחיך ישפך' בא ללמדנו שאם נתן מתנה אחת
 הקרבן כשר, והלא מיבעי ליה לברתניא – פסוק זה נצרך ללמדנו
 הדין ששנינו בברייתא, שכך שנינו, מנין לקרבנות שדמן ניתנין
 בזריקה, והיינו שעומד הכהן רחוק מן המזבח וזרק מן הכלי אל
 המזבח, שאם נתנו בפשיכה, דהיינו שעמד סמוך למזבח אצל היסוד,
 ושופך בנחת אל קיר המזבח, שיצא ידי חובתו והקרבן כשר. משיבה
 הברייתא, תלמוד לומר 'ודם זבחיך ישפך', שמשמעו שכל הזבחים
 שנתן את דמן בפשיכה יצא. וקשה, מאחר שנצרך הכתוב ללמדנו דין
 זה, איך אפשר ללמוד את הדין שבמתנה אחת הקרבן כשר.

מתרצת הגמרא: התנא של הברייתא שולמד מ'ודם זבחיך ישפך'
 שבמתנה אחת הקרבן כשר, לא נצרך לו פסוק זה ללמוד שכל
 הזבחים שנתן את דמן בפשיכה יצא, משום דכבר לה ברבי עקיבא,
 דאמר לא זריקה היא בכלל שפיכה, וקרבן שטעון זריקה, אם נתן
 את דמו בפשיכה לא יצא, ולא שפיכה היא בכלל זריקה, וקרבן
 שטעון שפיכה, אם נתן את דמו בזריקה לא יצא. ומאחר שלא נצרך
 לו 'ודם זבחיך ישפך' ללמד שכל הזבחים שנתנו בפשיכה יצא, יתכן
 ללמוד הימנו שבמתנה אחת הקרבן כשר.

ומצינו שכך היא דעת רבי עקיבא שאין זריקה בכלל שפיכה, דתנין
 במשנה (פסחים קכא), בריה תתחילה על הקרבן פסח ברכת הפסח,
 פטר בברכה זו את הברכה על של זבח, וכשבא לאכול הזבח, אין
 צריך לברך עליו ברכת הזבח, אבל אם בירך מקודם על של זבח, לא
 פטר בברכה זו את הברכה שעל הפסח, וכשבא לאכול הפסח, צריך
 לברך עליו ברכת הפסח, דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר, לא
 זו פומרת זו, ולא זו פומרת זו – אין ברכת הזבח פוטרת את ברכת
 הפסח, ואין ברכת הפסח פוטרת את ברכת הזבח. וסוברת הגמרא
 ששורש מחלוקתם הוא בדין זה, האם זריקה היא בכלל שפיכה או
 לא. רבי ישמעאל סובר שזריקה בכלל שפיכה היא, והניתנים בזריקה
 שנתנו בפשיכה יצא, ולכן בברכה שעל הפסח שהוא בפשיכה, פטר
 את הברכה שעל הזבח שהוא בזריקה, אבל שפיכה אינה בכלל
 זריקה, והניתנים בפשיכה שנתנו בזריקה לא יצא, ולכן בברכה שעל
 הזבח שהוא בזריקה, אינו נפטר מברכה שעל הפסח שהוא בפשיכה.
 ורבי עקיבא סובר ששפיכה אינה בכלל זריקה וזריקה אינה בכלל
 שפיכה, ולכן אין ברכת האחד פוטרת את השני, הרי שומעים אנו
 ממשנה זו, שסובר רבי עקיבא שאין זריקה בכלל שפיכה.

עוד מקשה הגמרא: אפתי להכי הוא דאתא – עדיין יש לשאול,
 האם הכתוב 'ודם זבחיך ישפך' בא ללמדנו שבמתנה אחת הקרבן
 כשר, והלא מיבעי ליה לברתניא – פסוק זה נצרך ללמדנו את הדין
 ששנינו בברייתא, רבי ישמעאל אומר, מתוך שצריך לשאול,

הנולד מבמהמה טהורה, 'אך כבוד שור או כבוד כשב או כבוד עז
 וגו' את דמים תזרק על המזבח ואת חלבם תקטיר' וגו' (במדבר יח),
 למדנו מכאן לכבוד שמוענין מתן דמים ואימורים לגבי – על גבי
 המזבח, אולם מעשר בהמה, ופסח, מנין שגם הם צריכים מתן דמים
 והקטרת אימורים על המזבח, תלמוד לומר 'ודם זבחיך ישפך' כל
 הזבחים במשמע, מכאן שגם המעשר והפסח צריכים מתן דמים על
 המזבח. ומאחר שנצרך הפסוק לכך, איך אפשר ללמוד את הדין
 שבמתנה אחת הקרבן כשר.

מתרצת הגמרא: התנא שולמד מ'ודם זבחיך ישפך' שבמתנה אחת
 הקרבן כשר, לא נצרך לו פסוק זה ללמדנו מתן דמים למעשר
 ופסח, משום דכבר לה ברבי יוסי הגלילי שולמד דין מתן דמים
 למעשר ופסח מכתוב אחר, דתניא בברייתא, רבי יוסי הגלילי
 אומר, כתוב בפסוק (שם), 'אך כבוד שור וגו' את דמים תזרק על
 המזבח ואת חלבם תקטיר' וגו', דמו לא נאמר בלשון יחיד, אלא
 'דמים', בלשון רבים, וכן חלבם לא נאמר בלשון יחיד, אלא
 'חלבם', בלשון רבים, ומאחר שהפסוק מדבר רק על כבוד, היה
 צריך לכתוב בלשון יחיד, 'דמו וחלבו', וממה שכתוב בלשון רבים,
 משמע שבה לרבות קרבנות אחרים חוץ מבכור, ולימד על כבוד,
 מעשר ופסח, שמוענין כל אחד מקרבנות הללו מתן דמים ואימורים
 לגבי מזבח, ומאחר שלא נצרך לו 'ודם זבחיך ישפך' ללמד על מתן
 דמים ואימורים של מעשר ופסח, שוב יכול ללמוד הימנו שבמתנה
 אחת הקרבן כשר.

מקשה הגמרא: ורבי ישמעאל, האי קרא – פסוק זה של 'ודם זבחיך
 ישפך' מפי' ליה להכי ומפי' ליה להכי – האם הוא דורש אותו
 ללמוד ממנו שני דברים, האחד, שדם פסח דינו בשפיכה, ועוד שכל
 הדמים הניתנים בזריקה שנתנו בשפיכה יצא. שהרי הברייתא
 שדורשת מ'ודם זבחיך ישפך' שכל הדמים שנתנו בשפיכה יצא, אי
 אפשר להעמידה כרבי עקיבא, שאם כן יוצא שדעת רבי עקיבא
 ששלמים בכלל פסח הם, שאף הן יוצאים ידי חובה בשפיכה כפסח,
 ומדוע הוא אומר שאין ברכת הפסח פוטרת את של זבח, ובהכרח
 שברייתא זו הסוברת שכל שנתנם בפשיכה יצא, רבי ישמעאל היא,
 וקשה, כיצד רבי ישמעאל דורש שתי דרשות מכתוב אחד.

מתרצת הגמרא: תרי תנאי אליבא דרבי ישמעאל – שתי הברייתא
 נשנו על ידי שני תנאים שונים, וכל אחד שונה כפי גרסתו בדעת רבי
 ישמעאל. התנא ששנה את הברייתא שדורשת מ'ודם זבחיך ישפך'
 שדם פסח בשפיכה, אינו דורש שכל הדמים שנתנו בשפיכה יצא,
 ואינו סובר בדעת רבי ישמעאל שברכת הפסח פוטרת את הזבח,
 שכיון ששלמים בזריקה, ואינו יוצא ידי חובתו בשפיכה, אם כן אין
 זבח שלמים בכלל פסח, ומודה לרבי עקיבא שברכת הפסח אינה
 פוטרת את הזבח. והתנא של המשנה (פסחים קכא), שסובר שרבי
 ישמעאל חולק על רבי עקיבא, ואומר שברכת הפסח פוטרת את
 הזבח, אינו דורש מ'ודם זבחיך ישפך' שדם פסח דינו בשפיכה, אלא
 סובר כרבי יוסי הגלילי, שדם פסח דינו בזריקה כשלמים, ואת הפסוק
 'ודם זבחיך ישפך' דורש הוא רק לענין זה שהניתנים בזריקה שנתנם
 בשפיכה יצא.

מקשה הגמרא: בשלמא לפי רבי ישמעאל, דמוקים לה פוליה
 בכבוד – שמעמיד את הפסוק 'אך כבוד שור או כבוד כשב' וגו'
 שכולו מדבר רק בכבוד, ומה שכתוב 'דמים וחלבם' בלשון רבים, הוא
 משום שהזכיר שלשה מיני בכורות, שור, וכשב ועז, היינו דבתיב
 בפסוק שלאחריו (שם יח) 'וזבשם יהיה לה' בלשון רבים, שכך הוא
 דינו של כל אחד מסוגי הבכור שבשורו ניתן לכהן, אלא לפי רבי יוסי
 הגלילי דמוקי ליה נמי – שמעמיד את הפסוק גם במעשר בהמה
 ופסח, ולדבריו קשה, הרי מעשר ופסח, הפעילים של הקרבן הם
 אכילי ליה לבשר הקרבן, ואינם מתנה לכהן, ואם כן מאי – מה זה
 שכתבה התורה 'וזבשם יהיה לה' בלשון רבים, הרי מה שאמרה
 תורה 'זבשם יהיה לה' שיש ליתן את הבשר לכהן, אינו מדבר אלא
 בכבוד לבד, והיה לה לכתוב בלשון יחיד.

מתרצת הגמרא: מה שכתוב בלשון רבים, משום שמדובר בשני מיני
 בכורות, אהר כבוד תם ואהר כבוד פעל מום,

59 שְׁלֵמִים. וְכֹל הַיְיָ לומר שאף אם המירה לפני הפסח יהיה הדין
 60 בָּהּ, שתהא תמורתו קריבה, תִּלְמֹד לומר וְיָבֵחַ פֶּסַח הוּא לַה' (שמות יב
 61 כז), דווקא 'הוא' כלומר הפסח עצמו קרב, ולא תמורתו.
 62 הגמרא חזרת לדון בדברי הברייתא שלמדה מ'ודם זבחיך ישפך'
 63 שבמתנה אחת הקרבן כשר. שואלת הגמרא: וְכֹל הַנֶּהֱנָא –
 64 התנאים הללו דְּמַפְקֵי לֵיהּ לְהֵאָּה – שדורשים את הפסוק וְיָבֵחַ הַיְיָ
 65 וְשִׁפָּךְ לְדַרְשָׁא אֲחֵרֵינָא, הֵאָּה – דִּין זֶה, שְׂכַל הַקְּרָבָנוֹת הַלְיָתֵינָן עַל
 66 מִזְבַּח הַחִיצוֹן שְׂאֵם נִתְּנָן בְּמַתְנָה אַחַת שְׂפִיפָר, מְנָא לְהוּ – מדיכּוּן
 67 הֵם לומדים זאת.
 68 משיבה הגמרא: סְבָרֵי לְהוּ בְּבֵית הַלֵּל, דְּאִמְרֵי אַף חֲטָאת שְׁתַּנְתְּהּ
 69 בְּמַתְנָה אַחַת בִּיפְרָא, וְיִלְפֵי בּוֹלְקֵהוּ – ולמדים כל שאר הקרבנות במה
 70 מצינו מְחַפְּטָת.
 71 יש תיבות בתורה שנמסרו למשה מסיני שיהיו נכתבים באופן אחר
 72 ממה שיהיו נקראים. ה'מקרא' הוא איך שהם נקראים וה'מסורה' היא
 73 איך שנכתב בספר תורה. ופעמים שיש סתירה בין משמעות התיבה
 74 כפי שהיא כתובה, לבין משמעות התיבה כפי שהיא נקראת, ונחלקו
 75 התנאים איזה משמעות אנו דורשים לעיקר.
 76 שנינו במשנה: בית שמאי אומרים וכו' וְהַחֲטָאת שְׁתֵּי מַתְנֹת,
 77 שחטאת אינה כשירה אלא אם נתן לכל הפחות שתי מתנות, ובית
 78 הלל סוברים שגם חטאת רק מתנה אחת מעכבת בה.
 79 מבררת הגמרא: אָמַר רַב הוּנָא, מְנָא מְעַמָּא דְּבֵית שְׂמַאי. משיבה
 80 הגמרא: מנין המתנות של חטאת אנו לומדים ממה שנאמר בחטאת
 81 חיצונה 'קִרְנוֹת', 'קִרְנוֹת', 'קִרְנוֹת' שלש פעמים, ובית שמאי סוברים
 82 שהמקרא הוא העיקר, וכיון שקוראים 'קִרְנוֹת' בלשון רבים, יש
 83 ללמוד מכל אחד שתי מתנות, הֲרִי בְּאֵן שֵׁשׁ מַתְנֹת, וכיון שאין
 84 למזבח אלא ארבע קרנות, יש לדרוש שְׂאֵרְבַּעָה מהן באו ללמד
 85 שְׂלֻמְצוֹנָה צָרִיךְ לַתֵּת עַל כָּל הָאֲרָבַע קִרְנוֹת, וְשְׂתֵּים הֵייתִירִים שִׁנְשָׁנוּ.
 86 באו ללמד על שתי מתנות שהם לְעֻבְבָּ.
 87 וטעמם של בֵּית הַלֵּל שגם חטאת שנתנה אחת הקרבן כשר,
 88 משום שסוברים שהמסורה היא העיקר, ומאחר שנכתב בתורה שתי
 89 פעמים 'קִרְנוֹת' 'קִרְנוֹת' בלי וא' שהוא לשון יחיד, ומשמע מתנה
 90 אחת, ופעם אחת נכתב 'קִרְנוֹת' עם וא' שהוא לשון רבים, ומשמע
 91 שתי מתנות, הֲרִי בְּאֵן רַק אֲרָבַע מַתְנֹת, ודורשים שְׂשָׁלֵשׁ מהן באו
 92 לְמַצוֹה לכתחילה, וְאַחַת לְעֻבְבָּ.
 93 הגמרא שואלת על הביאור בדעת בית הלל: וְאִימָא בּוֹלְקֵהוּ – ונאמר
 94 שכל הארבע מתנות הנזכרים בפסוק באו לְמַצוֹה לכתחילה, ולא
 95 לעבב, שהרי הכתוב לא שנה על שום אחת מהן, ואמור שבדיעבד
 96 אפילו אם לא נתן שום מתנה הקרבן כשר.
 97 מיישבת הגמרא: כְּפָרְהָ בְּכָרֵי לָא אֲשָׁפְקוּ – לא מצינו שקרבן יכפר
 98 בלי שום מתן דמים, ובהכרח שמתנה אחת מעכבת.
 99 תירוץ נוסף בטעם בית הלל: וְאִפְעִית אִימָא – ואם תרצה אמור,
 100 הֲיִינוּ מְעַמָּא דְּבֵית הַלֵּל שמתנה אחת מעכבת, משום שכשיש סתירה
 101 בין משמעות המקרא למסורה, דורשים את שתיים ואומרים, אֲהֲנִי
 102 מְקַרְא וְאֲהֲנִי מְסוֹרָת – מועילה לנו משמעות אופן קריאתן, ומועילה
 103 לנו גם משמעות אופן כתיבתן, אֲהֲנִי מְקַרְא לְמַפְּוִי חֲדָא – משמעות
 104 אופן קריאתן מועילה להוסיף אחד על משמעות אופן כתיבתן, וְאֲהֲנִי
 105 מְסוֹרָת לְכַצוֹרֵי חֲדָא – ומשמעות אופן כתיבתן מועילה לפחות אחד
 106 מן משמעות אופן קריאתן, נמצא שנרמזו כאן חמש מתנות, וארבע
 107 מהם נכתבו למצוה, ומתנה אחת שנה עליה הכתוב לעבב.
 108 מקשה הגמרא על תירוץ זה: אִלְיָא מְעַתָּה לְדַבְרִיךְ שכל שיש סתירה
 109 בין משמעות המקרא והמסורה דורשים את שניהם, הרי אצל תפילין
 110 של ראש שצריכים ארבע פרשיות בארבעה בתים, ולמדו כן ממה
 111 שנכתב בתורה שלש פעמים 'לְמַטְפֹּת' לְמַטְפֹּת, וְלְמַטְפֹּת, שתי
 112 פעמים נכתב 'לטטפת' בלי וא' שהוא לשון יחיד, ומשמע רק בית
 113 אחד, ופעם אחד נכתב 'לטוטפת' עם וא' שהוא לשון רבים, ומשמע
 114 שני בתים, הֲרִי בְּאֵן אֲרָבַע בתים, אמנם כיון שכולם נקראים בלשון
 115 רבים, הרי שלפי המקרא נרמזו כאן שש בתים, ואם דורשים את
 116 שניהם, אמור דְּאֲהֲנִי קְרָא להוסיף אחת על משמעות כתיבתן, וְאֲהֲנִי

1 לְיָמַד לנו הכתוב כאן, עַל כְּבוֹד שהוא בעל מוֹם, שְׁנִיתָן לְכַהֵן, שְׂלֵא
 2 מְצִינוּ לוֹ פֶּסוּק אַחַר כְּבָל הַתּוֹרָה בּוֹלְקֵה ללמוד ממנו שיתנוהו לכהן.
 3 מבארת הגמרא: וְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל שִׁמְפָּרֵשׁ אַתְּ הַנְּאֻמָּה בַּפֶּסוּק וְבִשְׂרָם
 4 יהיה לך בלשון רבים, על שלשת מיני כבוד, דין זה שכבוד בעל מוֹם
 5 ניתן לכהן, נִפְקָא לֵיהּ – לומר מ'לָךְ יִהְיֶה' דְּסִיפָּא – שבסוף הפסוק,
 6 שכתוב וְבִשְׂרָם יִהְיֶה לָךְ וְגו' לָךְ יִהְיֶה' (במדבר יח יז), שבא לרבות כבוד
 7 בעל מוֹם שניתן לכהן.
 8 נאמר בתורה איסור 'תמורה' (ויקרא כז), שאסור להחליף בהמת קדשים
 9 בהמת חולין, ואם עבר והמיר בהמת קדשים בחולין, קדושת הקרבן
 10 חלה על התמורה, ומקריבים אותה לשם אותו הקרבן. אמנם אם
 11 עשה תמורה בבהמת כבוד, אף שקדושת הכבוד חלה על התמורה,
 12 אינה קריבה למזבח, אלא רועים אותה עד שיפול בה מוֹם ונאכלת
 13 לכהנים. ולמדו כן (תמורה כא). ממה שכתוב אצל בכור 'קודש הם'
 14 (במדבר יח יז), שבא למעט שרק הם עצמם קרבים ולא תמורתן. וכן הדין
 15 בתמורת מעשר בהמה ותמורת פסח, שאף שקדושת הקרבן חלה על
 16 התמורה אין התמורה קריבה. עתה מבררת הגמרא מהו המקור לכך
 17 שתמורת מעשר ופסח אינה קריבה, ומתוך כך מקשה על רבי
 18 ישמעאל.
 19 שואלת הגמרא: בְּשֻׁלְמָא לְפִי רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְלִי, דְּמוֹקֵי לֵיהּ נְמוֹ
 20 בְּמַעֲשֵׂר וְפֶסַח – שמעמיד את הפסוק אַף כְּבוֹד שוֹר וְגו' לֹא תִפְדֶּה
 21 קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק וְגו' (במדבר יח יז), שבא לרבות גם מעשר ופסח
 22 ממה שאמר הכתוב ד'מם' ו'חלבם' בלשון רבים, הֲיִינוּ דְּכַתְּיב –
 23 שלכך נאמר אצל בכור (שם) 'לֹא תִפְדֶּה (בִּי) קֹדֶשׁ הֵם' שִׁמְמָנוּ
 24 למדים אף על תמורת מעשר ופסח שאינם קרבים, שנאמר 'קדש הם'
 25 ודורשים 'הם' – רק הקרבנות עצמם שהוקדשו קְרִיבִין, וְאִין תְּמוֹרְתָן
 26 קְרִיבָה, שהרי הפסוק מדבר אף על מעשר ופסח, לכן גם הם נתמעטו
 27 תמורתן מהקרבנה.
 28 וכן שנינו שתמורת מעשר אינה קריבה: דְּתַנְן בְּמַשְׁנֵה (תמורה כא),
 29 תְּמוֹרֵת – בהמה שהחלפה תחת כְּבוֹד וְמַעֲשֵׂר, הֵן – התמורות
 30 עצמם, וְיִלְדִין וְיִלְדִין וְיִלְדִין, וכן הולדות הנולדים מאותן ולדות והלאה
 31 עד סוף כָּל הַעוֹלָם, הֲרִי הֵן כְּכַבּוֹד וְמַעֲשֵׂר, שאין פוּדִים אותם
 32 כשנפל בהם מוֹם, אמנם אין מקריבים אותם כשהם תמימים, אלא
 33 ממתנינים עד שיהא בהם מוֹם וְיִאָּכְלוּ בְּמוֹקֵן לְבַעֲלִים – והבעלים
 34 אוכלים אותם כשיפלו בהם מוֹם, הרי שמבואר במשנה שתמורת
 35 מעשר אינה קריבה.
 36 ואף לגבי פסח שנינו שתמורתה אינה קריבה: וְתַנְן בְּמַשְׁנֵה (פסחים צא),
 37 אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ, שְׂמַעְתִּי מֵרַבּוּתִי, שֵׁשׁ תְּמוֹרֵת פֶּסַח שְׂהִיָּה עֲצֻמָּה
 38 קְרִיבָה לְמַזְבֵּחַ, וְשֵׁשׁ תְּמוֹרֵת פֶּסַח שְׂהִיָּה עֲצֻמָּה אִינְהָ קְרִיבָה, וְאִין לִי
 39 לְפָרֵשׁ – ושכחתי על איזה שמעתי שקריבה, ועל איזה שמעתי שאינה
 40 קריבה. והדין הוא, שאם המיר בה קודם הקרבת הפסח שעומדת
 41 לשם פסח, אין תמורתה קרבה, שתמורת פסח היא, ותמורת הפסח
 42 אינה קריבה, ואם המיר בה לאחר הקרבת הפסח, תמורתה קריבה,
 43 שקרבן פסח, ואם עבר הפסח שלמים הוא, ואינה תמורת פסח
 44 אלא תמורת שלמים. מבואר עד כאן שמעשר ופסח תמורתן אינה
 45 קריבה, ואכן לרבי יוסי הגלילי מובן הדבר, שכן נתמעטו מן הפסוק
 46 'קודש הם'.
 47 אִלְיָא לְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, דְּמוֹקֵי לֵיהּ בּוֹלְיָה – שמעמיד את כל הפסוק
 48 בְּכַבּוֹר, ולא במעשר ופסח, אם כן מַעֲשֵׂר וְפֶסַח דְּלֹא קְרִיבָה
 49 תְּמוֹרְתָן, מְנָא לֵיהּ – מדיכּוּן הוא לומד זאת.
 50 מיישבת הגמרא: מַעֲשֵׂר שאין תמורתה קריבה, נִמְרָ – לומר רבי
 51 ישמעאל בגזירה שוה 'עֲבָרָה' 'עֲבָרָה' מְכַבּוֹר, אצל בכור נאמר
 52 וְהַעֲבַרְתָּ כָּל פֶּטֶר רְחֹם וְגו' (שמות יג יב), ואצל מעשר נאמר 'כָּל אֲשֶׁר
 53 יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁפָט, (ויקרא כז לב), ולמדים, כשם שבכור אין תמורתו
 54 קריבה, כך מעשר אין תמורתה קריבה.
 55 וְפֶסַח שאין תמורתו קריבה, בְּהִדְרָא – בפירוש בְּתַבּ בִּיָּה לְמַעַט,
 56 שנאמר אצל שלמים (ויקרא ג יג) 'אִם בְּשֹׁב הוּא מְקַרֵּב וְגו', והיה די
 57 לכתוב בְּשֹׁב בלא תיבת 'אם', מַה תִּלְמֹד לומר 'אם בְּשֹׁב', אלא
 58 שבא לְרַבּוֹת תְּמוֹרֵת הַפֶּסַח שהמירה לאחר הַפֶּסַח, שְׂתַקְרַב

המשך ביאור למס' זבחים ליום שישי עמ' ב

11 לסוכה, שנלמדות ממה שנכתב בתורה שלש פעמים 'בסבת' 'בסבת'
12 'בסובות', שתי פעמים נכתב 'בסבת' בלי וא"ו, לשון יחיד, ומשמע
13 רק סוכה (דופן) אחת, ופעם אחת נכתב 'בסכות' עם וא"ו, לשון רבים,
14 ומשמע שתיים, הרי שלפי כתיבתן נרמזו כאן ארבע דפנות, אמנם כיון
15 שכולם נקראים בלשון רבים, הרי שלפי קריאתן נרמזו כאן שש
16 דפנות, ואם דורשים את שניהם, אמור דאֲהֵנִי מְקַרְא להוסיף אחת
17 על משמעות כתיבתן, וְאֲהֵנִי מְסוֹרְתָא לפחות אחת מן משמעות
18 קריאתן, ואמור דהַמְשֵׁא דְסִנְתָא קָעִי לְמִיעָבָד - שצריך לעשות
19 לסוכה חמש דפנות.

1 מְסוֹרְתָא לפחות אחת מן משמעות קריאתן, ואם כן הַמְשֵׁא קָעִי
2 לְמִיעָבָד - צריך לעשות חמשה בתים בתפילין.
3 מתרצת הגמרא: בית הלל אינם למדים את מנין הבתים ממשמעות
4 המקרא והמסורה, אלא סְבַר לָהּ - בית הלל סוברים קְרָבִי עֲקִיבָא,
5 דְאֲמַר שמנין הבתים בתפילין של ראש אנו למדים מעצם מה
6 שנקראים 'טוטפות', שכן פירושה של תיבת 'טַט' קְבִיתָא | -שם
7 מקום, הוא שְׁתִּים, ופירוש תיבת 'סַת' קְאֲסָרִיקִי | -שם מקום, הוא
8 שְׁתִּים, ועל שם ארבע פרשיותיהם נקראים 'טוטפות'.
9 עוד מקשה הגמרא: אֵלָא מְעַתָּה לדבריוך שבשיש סתירה בין המקרא
10 והמסורה דורשים את שניהם, אם כן, לגבי מנין הדפנות הנצרכות